

สภาพบังคับทางอาญาในพระไอยการลักษณะผิดเมียสำหรับชายชู้

Criminal Enforcement Conditions in Phra Aiyakan Laksana Phu Mia for the Male Adulterer

พนิดา ตาละคำ / Panida Talakum

นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
Bachelor of Laws Student, Faculty of Humanities and Social Sciences, Muban Chom Bueng Rajabhat University

อริสา ศุภากรเสถียรชัย / Arisa Supakornsathianchai

นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
Bachelor of Laws Student, Faculty of Humanities and Social Sciences, Muban Chom Bueng Rajabhat University

เชาวลิต สมพงษ์เจริญ / Chaowalit Sompongjaroen

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
Assistant Professor Dr. of Program in Laws, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Muban Chom Bueng Rajabhat University

วันที่รับบทความ 5 เมษายน 2563 / แก้ไขบทความ 11 พฤษภาคม 2563 / ตอรับบทความ 5 พฤศจิกายน 2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพบังคับทางอาญาในพระไอยการลักษณะผิดเมียสำหรับชายชู้ และ 2) เพื่อศึกษาความสำคัญของสภาพบังคับทางอาญาในพระไอยการลักษณะผิดเมียสำหรับชายชู้ รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ทฤษฎีสัมพัทธ์เป็นกรอบการวิจัย ขอบเขตเนื้อหา คือ 1) พระไอยการลักษณะผิดเมีย และ 2) พระไอยการพรมศักดิ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 1 ชนิด คือ วิธีการวิเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การลงโทษสำหรับชู้เป็นการลงโทษที่สอดคล้องกับทฤษฎีสัมพัทธ์เพื่อให้โอกาสกลับตัวเป็นคนดี และเป็นการป้องกันสังคมมิให้มีการกระทำความผิดซ้ำ

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความสำคัญของสภาพบังคับทางอาญาสะท้อนให้เห็นการลงโทษเชิงศีลธรรมในสังคมสยามเพื่อให้โอกาสผู้เป็นชู้กลับตัวเป็นคนดีมากกว่าที่จะทำลายตัวตนของผู้นั้น ส่วนการลงโทษฆ่าเป็นกรณีที่กฎหมายอนุญาตให้ทำได้เพื่อรักษาเกียรติจากการดูหมิ่นซึ่งหน้าด้วยการทำชู้ องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย คือ การกำหนดโทษสำหรับชายชู้และหญิงชู้เป็นไปตามทฤษฎีสัมพัทธ์ ในการกำหนดความผิดทางอาญาและโทษเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้กระทำความผิดในการให้โอกาสในการปรับตัวแก้ไขตนเอง สังคมของผู้กระทำความผิดจะได้รับประโยชน์จากลงโทษด้วยการป้องกันสังคม ส่วนในการลงโทษฆ่านั้นเป็นไปเพื่อการป้องกันเกียรติยศของชายผู้เป็นชู้ในความผิดซึ่งหน้าเท่านั้น

คำสำคัญ : ชายชู้ สภาพบังคับทางอาญา พระไอยการลักษณะผิดเมีย

Abstract

Objective of this research were 1) to study the criminal enforcement conditions in the Phra Aiyakan Laksana Phu Mia for adultery and 2) to study the importance of the criminal enforcement conditions in the Phra Aiyakan Laksana Phu Mia for adultery. The research model was qualitative research. Use of Relative theory as a research framework. The scope of the content is 1) Phra Aiyakan Laksana Phu Mia and 2) Phra Aiyakan Phrommasak. There is one type of research tool: document analysis method. The data was analyzed by using content analysis and then writing a descriptive narrative. The research results were found that

1.The research results according to objective item 1: Punishment for adulterer is a punishment that is consistent with the theory of relativism to provide an opportunity to turn a case and to prevent society from committing repeated offenses.

2.The research results according to objective item 2: The importance of criminal enforcement is reflected in the moral punishment in Siamese society. To give the adulterer a chance to turn himself into a better person than to destroy his identity. As for the punishment of killing, it is the case that the law allows in order to maintain the honor of the contempt that is faced with adultery.

The body of knowledge gained from research is the punishment for adultery and adultery is based on the Relative theory of criminal defining and punishments for the benefit of the offender in providing opportunities to adjust themselves. The society of offenders will benefit from punishment by social defense. The punishment for killing is for the protection of the husband's honor to offenses committed in front of him only.

Keywords: Male adulterer, Criminal enforcement, Phra Aiyakan Laksana Phu Mia

1.บทนำ

พระไอยการลักษณะผิดเมียเป็นกฎหมายนี้ถูกตราขึ้นใน พ.ศ. 1906 ในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอยู่หัว) ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผิดเมีย และความรับผิดชอบทางอาญาเกี่ยวกับการทำชู้ ดังในพระไอยการลักษณะผิดเมียได้บัญญัติไว้ตอนหนึ่งไว้ว่า “ถ้าชายใดทำชู้ด้วยเมียกลางเมือง ให้ไหมจงเต็มโดยพระราชกฤษฎีกา ถ้าชายใดทำชู้กับเมียกลางนอกให้ไหมโดยพระราชกฤษฎีกาเดิม ทำ 5 ส่วน ยกเสียส่วน 1 เอา 4 ส่วนถ้าชายใดทำชู้ด้วยเมียกลางทาศี ให้ไหมโดยพระราชกฤษฎีกา ทำ 5 ส่วน ยกเสีย 2 ส่วน เอาสามส่วน” (มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง, 2539, หน้า 1) ซึ่งการทำชู้ มีด้วยกัน 2 ประเภท ได้แก่ 1) การทำชู้ถึงชั้นชำเรา และ 2) การทำชู้ไม่ถึงชำเรา ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการกระทำความผิด

สภาพสังคมในสมัยกรุงศรีอยุธยาในช่วงเวลานั้นชายซึ่งเป็นผัวต้องออกรบ ทำกิจการงานนอกบ้านหรือเป็นไพร่ใช้แรงงานภาคหลวง ส่วนหญิงซึ่งเป็นเมียอยู่เรือนเลี้ยงลูก ทำงานในบ้าน ประณินับดีรับใช้ชายผู้เป็นผัว ในพระไอยการลักษณะผิดเมียได้มีบทบัญญัติให้มีระบบ “ผัวเดียวหลายเมีย” จึงต้องจัดลำดับ

ความสำคัญชั้นของเมีย เพื่อต่อการปกครองในครัวเรือน แม้กฎหมายจะกำหนดให้ชายมีเมียได้หลายคนก็ตาม แต่เมียทุกคนจะเป็นเมียที่ชอบด้วยกฎหมาย หากชายใดทำชู้กับเมียของผัว ให้ถือว่าเป็นชู้ทั้งสิ้น ไม่ว่าความสัมพันธ์นั้นจะเกิดขึ้นด้วยความยินยอมถึงขั้นมีสัมพันธสวาท หรือโดยพฤติการณ์ส่อให้เห็นว่าเป็นชู้ก็ตาม

งานวิจัยเรื่องนี้จึงมุ่งศึกษาสภาพบังคับทางอาญาในพระโอัยการลักษณะผัวเมียสำหรับชายชู้ อันเป็นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพบังคับโทษทางอาญา และพฤติกรรมในทางชู้สาวที่นำมาสู่การลงโทษหลายสถาน ได้แก่ ปรับ ประจาน และฆ่า ด้วยความหลากหลายแห่งลักษณะการกระทำความผิด และโทษผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพบังคับทางอาญาในพระโอัยการลักษณะผัวเมีย ใน 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 สภาพบังคับทางอาญาในพระโอัยการลักษณะผัวเมียสำหรับชายชู้

ประเด็นที่ 2 ความสำคัญของสภาพบังคับทางอาญาในพระโอัยการลักษณะผัวเมีย

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพบังคับทางอาญาในพระโอัยการลักษณะผัวเมียสำหรับชายชู้

2.2 เพื่อศึกษาความสำคัญของสภาพบังคับทางอาญาในพระโอัยการลักษณะผัวเมียสำหรับชายชู้

3.ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

1.พระโอัยการลักษณะผัวเมีย

2.พระโอัยการพรมศักดิ์

4.ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จากการวิจัยได้กำหนดกระบวนการวิธีการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ตามระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์กฎหมายไทย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) โดยมุ่งศึกษาสภาพบังคับทางอาญาในพระโอัยการลักษณะผัวเมียเป็นหลัก รวมถึงพระโอัยการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระโอัยการพรมศักดิ์ เพื่อหาสภาพบังคับทางอาญา ในพระโอัยการลักษณะผัวเมียสำหรับชายชู้

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากจากพระโอัยการลักษณะผัวเมีย และพระโอัยการพรมศักดิ์ พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์เอกสาร เปรียบเทียบ และเสนอแนะองค์ความรู้

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รวบรวมข้อมูลแล้ว ทำการจำแนกข้อมูล แล้วทำการวิเคราะห์เอกสารจากข้อมูลที่ได้จากพระโอัยการลักษณะผัวเมีย และพระโอัยการพรมศักดิ์ เพื่อให้ได้สภาพบังคับทางอาญาในพระโอัยการ

ลักษณะผิวเมื่อยที่เป็นความผิดสำหรับชายชู้ และความสำคัญของสภาพบังคับทางอาญาในพระไอยการลักษณะผิวเมื่อยสำหรับชายชู้

5. ผลการวิจัย

1. สภาพบังคับทางอาญาในพระไอยการลักษณะผิวเมื่อย ผลการวิจัยพบว่า สภาพบังคับทางอาญาของพระไอยการลักษณะผิวเมื่อยเกิดขึ้นจากการกำหนดความผิดทางอาญาที่เกิดขึ้นจากจารีตประเพณี ศาสนา และวัฒนธรรมของสังคมสยามในช่วงกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีและสืบทอดมายังต้นรัตนโกสินทร์ เกียรติขจร วิจารณ์สวัสดิ์ (2549, หน้า 2-10) กล่าวว่า โดยที่จารีตประเพณี ศาสนา และศีลธรรม มีส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดกฎหมาย และการปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งกฎหมายอาญาและศีลธรรมนั้นมีความเกี่ยวพันกัน ความผิดอาญาที่ร้ายแรง เช่น ฆ่าคน เป็นสิ่งที่ผิดศีลธรรม แต่มีหลายกรณีที่ถูกถือว่าผิดศีลธรรมแต่ไม่ผิดกฎหมายอาญา เช่น การพูดโกหก การดื่มสุรา และมีการกระทำบางอย่างที่ไม่ผิดศีลธรรม แต่ผิดกฎหมายอาญา เช่น กรณีความรับผิดชอบโดยเด็ดขาดในทางอาญา กล่าวคือ ไม่เจตนา ไม่ประมาท แต่กฎหมายบัญญัติให้การกระทำนั้น ๆ เป็นความผิด จึงเห็นได้ว่า ศีลธรรมและกฎหมายอาญา ไม่ได้สอดคล้องกันทุกกรณี ดังนั้น การกำหนดฐานความผิดในพระไอยการลักษณะผิวเมื่อยจึงเกิดการกำหนดสภาพบังคับทางอาญาที่เหมาะสมกับสภาพสังคมสยามที่กำหนดให้ความผิดฐานเป็นชู้เป็นความผิดทางอาญาที่เกิดขึ้นจากจารีตประเพณี ศาสนา และวัฒนธรรมที่เหมาะสมสังคมสยามในช่วงเวลาที่กฎหมายนั้นใช้บังคับ สังคมสยามในช่วงที่พระไอยการลักษณะผิวเมื่อยใช้บังคับถือว่าชายยอมเป็นใหญ่ และมีความสำคัญมากกว่าหญิง พระไอยการลักษณะผิวเมื่อยจึงให้ความสำคัญต่อฐานะทางสังคมและเกียรติในฐานะฝ่ายชายมากกว่าฝ่ายหญิงซึ่งเป็นเมีย ดังจะเห็นได้จากที่ สุวิทย์ ธีรศาสด (2562, <https://suwit-history.blogspot.com>) กล่าวว่า กฎหมายกำหนดให้ชายมีเมียได้หลายคน แต่หญิงมีผัวได้เพียงคนเดียว จะเห็นจากการกำหนดฐานะของเมียออกเป็นสามประเภท ได้แก่ 1) เมียที่พ่อแม่คุมมือให้เป็นเมียชาย เรียกว่า “เมียกลางเมือง” 2) เมียที่ชายขอมาเลี้ยงเป็นอนุภรรยาหรือเมียน้อย เรียกว่า “เมียกลางนอก” 3) เมียที่ชายซื้อมาหรือไถ่มา เรียกว่า “เมียกลางทาสี” จะเห็นได้ว่ากฎหมายการกำหนดสถานะของเมียออกเป็นประเภทต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของชายในฐานะทางสังคมที่เหนือกว่า ฝ่ายชายสามารถมีเมียได้มากถึงสามลำดับขั้น และแต่ละลำดับก็มีความสำคัญที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยที่เมียกลางเมืองมีฐานะทางสังคมที่สูงกว่าเมียกลางนอก และเมียกลางทาสีมีฐานะทางสังคมที่ต่ำที่สุด แต่เมียทั้งสามประเภทจะถือว่าเป็นเมียที่ชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายชายเพียงคนเดียวเท่านั้น และกลายเป็นสมบัติของผู้เป็นผัว สุวิทย์ ธีรศาสด (2562, <https://suwit-history.blogspot.com>) ยังได้กล่าวอีกว่าหญิงเมื่อแต่งงานแล้ว จะกลายเป็นสมบัติของผัวชายอื่นจะไปยุ่งเกี่ยวไม่ได้ หญิงทาสที่เป็นเมียของทาส นอกจากจะเป็นเมียของผัวแล้วยังต้องทำงานตามคำสั่งของนายเงิน (นายทาส) อีกด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่อหญิงแต่งงานแล้ว หญิงมีผัวยอมปราศจากอิสระในการใช้ชีวิต และต้องรับใช้ผัวในฐานะทรัพย์สิน และชายผู้เป็นผัวก็อาจขายเมียลงเป็นทาสได้ตามที่พระไอยการทาสได้ระบุเอาไว้ (เกียรติก้อง กิจการเจริญดี (บก.), 2547, หน้า 8)

การกำหนดสภาพบังคับทางอาญาของพระไอยการลักษณะผิวเมื่อยที่มีที่มาจากกำหนดฐานความผิดที่แสดงให้เห็นถึงสภาพบังคับโทษที่เกิดขึ้นจากฐานความผิดตามจารีตประเพณี และศีลธรรมในเรื่องของการแต่งงาน และข้อห้ามที่มีแต่เฉพาะในสังคมสยามช่วงก่อนที่จะมีการปฏิรูปกฎหมายครอบครัวให้เป็นแบบระบบผัวเดียวเมียเดียว (Merriam-Webster, 2020, <https://www.merriam-webster.com>)

ซึ่งเป็นภาวะของการมีคู่ทางเพศคนเดียวเริ่มปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 7 ที่เริ่มต้นการจดทะเบียนสมรสด้วยการอภิเษกสมรสของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ทั้งสองพระองค์ทรงจดทะเบียนแต่งงานด้วยกัน ถือว่าเป็นการเริ่มธรรมเนียมปฏิบัติของการครองชีวิตคู่แบบที่ไม่เคยปรากฏในสังคมสยามมาก่อน ในช่วงนั้นได้มีการตรากฎหมายสำคัญฉบับหนึ่งเรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะผัวเมีย พุทธศักราช 2473” (สถาบันพระปกเกล้า, 2559, <http://wiki.kpi.ac.th>) สารสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ คือ เป็นกฎหมายฉบับแรกที่รับรองสถานะหญิงที่เป็นภรรยาด้วยทะเบียนสมรสและการหย่าเพียงคนเดียว กฎหมายนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงค่านิยมดั้งเดิมที่ยอมรับให้ชายมีเมียได้หลายคนมาเป็นสังคมผัวเดียวเมียเดียว และมีการกำหนดให้ใช้คำว่า “ภริยาหลวง” เพื่อแสดงถึงความเป็นภริยาที่ชอบด้วยกฎหมาย และมีฐานะแตกต่างจากภริยาอื่นอย่างชัดเจน (พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะผัวเมีย พุทธศักราช 2473, 2473) พระราชบัญญัตินี้ตราไว้ตั้งแต่พุทธศักราช 2473 แต่ให้มีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 เมษายน พุทธศักราช 2475

ตัวอย่างฐานความผิดที่เป็นที่มาแห่งสภาพบังคับทางอาญาของพระไอยการลักษณะผัวเมียที่กำหนดฐานความผิดจากจารีตประเพณี และทางศีลธรรม เช่น การห้ามที่ถือว่าเป็นการที่หลานทำชู้กับเมียลูกตา ปู่ อ่าว (ชายที่เป็นน้องของพ่อ) อา (หญิงที่เป็นน้องของพ่อ) น้ำ โทษของผู้ฝ่าฝืนคือ จับทั้งคู่ใส่ตรวนชื่อ คา เอาหมึกสักหน้า เอาเชือกหนึ่งผูกคอ ตีข้อมแห่ประจานรอบตลาด เอาขึ้นหาหย่าง ยิงด้วยลูกสั้นโดยตีด้วยลวดหนึ่ง 25 ถึง 50 ที แล้วจับทั้งคู่ลอยแพนอกเมือง (มาตรา 35) หรือกรณีของพ่อ แม่ ลูก พี่ น้อง ยาย หลานตา หลานลุงน้ำหลาน ทำชู้กันให้ทำโทษโดยลอยแพในทะเล ญาติพี่น้องต้องทำพิธีกรรมด้วยไก่แปดตัวที่ประตูเมืองทั้งสี่ ให้พระ พราหมณ์ สวดทำพิธีรับอุบาทว์จัญไร ญาติพี่น้องที่รู้เรื่องแล้วมิได้กล่าวให้ลงโทษตามโทษานุโทษ กรณีภิกษุสามเณร ได้เสียกับหญิง มีโทษปาราชิก และปรับไหม (มาตรา 40) ถ้าจำเลยทำร้ายและข่มขืนหญิง ให้ปาราชิก เขียน 29 ถึง 50 ที แล้วส่งไปเป็นตะพุ่นช่างหญิงให้ทำโทษดุจหญิงนอกใจผัว (มาตรา 41) (สุวิทย์ ธีรศาสตร์, 2562, <https://suwit-history.blogspot.com>)

จะเห็นได้ว่าการกำหนดสภาพบังคับทางอาญาในพระไอยการลักษณะผัวเมีย มุ่งเน้นการกำหนดฐานความผิดที่มีที่มาจากสาเหตุทางจารีตประเพณี และศีลธรรมที่คนในครอบครัว หรือภิกษุมิอาจทำชู้กันได้ อันเป็นการแสดงถึงข้อห้ามทางจารีตประเพณี และศีลธรรมในสังคมสยามในช่วงที่มีการบังคับใช้พระไอยการลักษณะผัวเมีย การกำหนดโทษทางอาญาจึงเป็นไปตามทฤษฎีสัมพัทธ์ (relative theory) เพราะกฎหมายมองว่าการทำชู้กันนั้นเป็นเรื่องส่วนตัวที่คนในสังคมรับรู้แล้วทำให้จารีตประเพณี และศีลธรรมที่สังคมสยามพยายามธำรงเอาไว้เสื่อมทรามลง พระไอยการลักษณะผัวเมียจึงไม่ได้กำหนดฐานความผิดและโทษตามความร้ายแรงของการผิดจารีตประเพณี และศีลธรรม แต่ได้พิจารณาในแง่ที่ว่าควรลงโทษอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์ และสมเหตุสมผลต่อความผิดที่เกิดขึ้นมากที่สุด และโดยเหตุนี้ การลงโทษจึงเป็นการคำนึงถึงตัวผู้กระทำความผิดกับเพื่อนมนุษย์อื่น ๆ กรณีนี้หยุด แสงอุทัย (2549, หน้า 250-254) กล่าวว่า โทษนั้นควรจะมีผลเป็นการกระทำให้ผู้กระทำความผิดหวาดกลัว ทำให้ผู้กระทำความผิดกลับตนเป็นคนดี หรือทำให้สังคมปลอดภัยจากการกระทำความผิด ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันขัดขวางมิให้การกระทำความผิดเกิดขึ้นอีก

ดังจะเห็นได้จาก กรณีภิกษุได้เสียกับหญิง มีโทษปาราชิก และปรับไหม และกลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ และไม่มีกรณีลงโทษอื่น เช่นนี้แสดงให้เห็นว่าการที่ภิกษุจะได้เสียกับหญิงนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ในสังคมที่มีความใกล้ชิดกันระหว่างภิกษุซึ่งเป็นชาย และผู้มีความสัมพันธ์กับพระภิกษุที่เป็นหญิง

ผู้ออกกฎหมายเล็งเห็นว่าการบวชนั้นเป็นไปเพื่อเตรียมตัวที่จะลาสิกขาเพื่อใช้ชีวิตอย่างคนธรรมดา แม้ว่าเมื่อบวชแล้วภิกษุจะอยู่ฐานะที่มีศักดิ์นาสูงกว่าไพร่ก็ตาม แต่ก็ยังคงอาจมีความรู้สึกทางเพศเฉกเช่นคนธรรมดาสามัญ เมื่อความรู้สึกนั้นไม่อาจควบคุมได้ และมีเพศสัมพันธ์กันด้วยความสมัครใจ การลงโทษก็สมควรที่จะคำนึงถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับภิกษุที่กระทำความผิด และเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ฝ่ายหญิงที่สมัครใจรักใคร่ภิกษุนั้น จึงสมควรที่ให้ภิกษุหรือสามเณรนั้นต้องอาบัติปาราชิก ข้อเสพเมถุนร่วมสัมพันธ์ทางเพศกับมนุษย์ แม้แต่กับสัตว์เดรัจฉาน มนุษย์ สัตว์ หรือซากศพก็ไม่ละเว้นซึ่งปาราชิก หมายถึงผู้ต้องพ่ายแพ้ในตัวเองที่ไม่สามารถปฏิบัติในพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงประทานไว้ให้ได้ซึ่งอาบัติหนักที่สุดในพระวินัย (พิชศาล พันธุ์วัฒนา, 2559, หน้า 114) เมื่อภิกษุล่วงละเมิดข้อปาราชิกนี้ต้องขาดจากความเป็นภิกษุทันที ซึ่งผู้ต้องครุอาบัติ หรืออาบัติหนักนี้จะกลับมาเป็นบวชภิกษุไม่ได้ และออกจากหมู่สงฆ์ อันเป็นการป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดของภิกษุที่ต้องอาบัตินั้นเกิดขึ้นอีกเป็นครั้งที่สอง และให้ไปใช้ชีวิตตามปกติเช่นคนธรรมดา เมื่อสึกจากการเป็นภิกษุแล้ว ก็อาจแต่งงานกับหญิงที่ตนมีความสัมพันธ์ด้วย

จึงทำให้เห็นได้ว่า การกำหนดสภาพบังคับทางอาญาในความผิดฐานเป็นชู้ตามพระโอัยการลักษณะัวเมียในลักษณะสัมพันธ์กับความผิดตามพระโอัยการลักษณะัวเมียที่กำหนดความผิดจากจารีตประเพณีและศีลธรรมได้ให้มุ่งของความผิดฐานนี้ในลักษณะเป็นความผิดของคู่รักซึ่งสมยอมกันทั้งสองฝ่ายที่ถึงขั้นล่วงประเวณีของชายหรือหญิงที่ลอบลักสมรสลับเป็นัวเมียกัน เช่น “ข้าสมจรด้วยกันพ่อแม่และเจ้าข้ามิให้ และมันภากันหนีไปไกล หญิงนั้นยังมีเปนเมียชายเปนแต่ชู้กัน” (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2562ก, <https://dictionary.apps.royin.go.th>) หรือ “ถ้าชายผู้ใดเอาหญิงเปนชู้เปนเมีย แต่ในกำหนดนั้นคือเมียท่านแลให้ไหมโดยขนาด” (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2562ก, <https://dictionary.apps.royin.go.th>) กฎหมายจึงมุ่งเอาผิดการล่วงประเวณีที่ไม่ได้รับอนุญาตจากพ่อแม่ ซึ่งเป็นพ่อแม่ของฝ่ายหญิงหรือเจ้าข้า (นายเงิน หรือนายทาส) อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองฝ่ายหญิง หรือผู้มีอำนาจ อันเป็นการผิดศีลธรรมเรื่องการลักลอบมีเพศสัมพันธ์ที่ผิดจารีตประเพณีและศีลธรรมที่เป็นข้อห้ามในศีลห้า กฎหมายจึงบัญญัติให้ต้องรับผิดเพราะการล่วงละเมิดผิดจารีตและศีลธรรมที่เป็นข้อความเช่นนั้น เช่นเดียวกันการที่มุ่งเอาผิดกับชายที่ร่วมประเวณีกับเมียของคนอื่นหรือเมียที่ยังมีผัวอยู่แล้วร่วมประเวณีกับชายอื่น อันเป็นการผิดจารีตประเพณี และศีลธรรมด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ดี ความผิดเช่นนี้ย่อมเป็นการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นได้ และมีอยู่สม่ำเสมอจนถึงขนาดที่ต้องบัญญัติเอาไว้ให้เป็นความผิดตามกฎหมายที่ได้รับการยอมรับจากสังคมสยามว่าเป็นเรื่องส่วนตัวซึ่งเห็นได้จากการกำหนดโทษปรับ และโทษประจานที่เป็นโทษสถานเบา ซึ่งการกระทำความผิดเช่นนี้อาจสร้างความโกรธแค้นให้กับสังคมที่ชายชู้หรือหญิงชู้ที่อาศัยอยู่บ้าง แต่เมื่อเป็นเรื่องส่วนตัวระหว่างชายชู้ และหญิงชู้ กฎหมายของสยามจึงมุ่งความผิดฐานชู้ที่มีเพียงโทษปรับ และโทษประจานเท่านั้น โดยผู้ออกกฎหมายอาจพ่งเล็งเห็นว่าเป็นการกำหนดโทษที่เหมาะสมกับความผิดตามทฤษฎีสัมพัทธ์ที่มุ่งกำหนดโทษปรับ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม และผู้กระทำความผิดมากที่สุดในการลงโทษให้ผู้กระทำความผิดหวาดกลัว และให้โอกาสแก่ตัวผู้กระทำความผิดในการกลับตัวเป็นคนดี ส่วนการลงโทษโทษประจานนั้นเป็นไปเพื่อการป้องกันขัดขวางมิให้การกระทำความผิดเกิดขึ้นซ้ำอีก

แต่อย่างไรก็ดี ถ้าการชายผู้เป็นผัวจับคู่ทั้งชายและหญิงนั้นในขณะที่มีการทำชู้กัน พระโอยการลักษณะผัวเมียให้อำนาจชายผู้เป็นผัวซึ่งถือว่าเป็นสามีที่ชอบด้วยกฎหมายของเมียที่ไม่ว่าจะเป็นเมียในระดับใดก็ตาม ก็ถือว่าเป็นเมียที่ชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นผัวทั้งสิ้น ชายผู้เป็นผัวย่อมมีสิทธิตามพระโอยการลักษณะผัวเมียที่จะกระทำการป้องกันเกียรติยศชื่อเสียงของตนโดยมิให้ชายชู้อื่นมามีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับเมียที่ชอบด้วยกฎหมายของตนทุกคน พระโอยการลักษณะผัวเมียจึงให้อำนาจชายผู้เป็นผัวฆ่าชายชู้และหญิงชู้ขึ้นในขณะที่มีการทำชู้กันอันเป็นความผิดซึ่งหน้าได้ และชายผู้เป็นผัวไม่ต้องรับโทษหากพิสูจน์ได้ว่าเป็นการชกนั้นเป็นไปเพื่อป้องกันเกียรติยศของตนในฐานะผัวที่ชอบด้วยกฎหมาย

จากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่า สภาพบังคับทางอาญาในความผิดของชายชู้ตามพระโอยการลักษณะผัวเมียเป็นการลงโทษที่เหมาะสมกับความผิด เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ถูกลงโทษ และเป็น การป้องปรามการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในอนาคต มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) โทษปรับ เป็นโทษที่ถือว่าเป็นสถานเบาที่สุดในพระโอยการลักษณะผัวเมีย และพระโอยการอื่น ๆ ตามที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง แสดงให้เห็นว่าความผิดฐานเป็นชู้ในมุมมองของพระโอยการลักษณะผัวเมียนั้นเป็นเรื่องส่วนตัวระหว่างชายชู้กับหญิงชู้ ซึ่งเป็นความผิดที่ควรให้อภัยกันได้ไม่จำเป็นต้องลงโทษถึงขนาดฆ่าให้ตายตกไปตามกัน ในมุมมองของพระโอยการฯ มองว่า ชายชู้ และหญิงชู้ถือว่าเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกัน การปรับเป็นการบังคับเอาสินไหมจากชายชู้ สินไหมจะตกเป็นรายได้ของรัฐ

พฤติกรรมชู้ที่นำมาสู่การลงโทษปรับ เช่น ชายและหญิงทำชู้นอกใจผัวถึงสองครั้ง บทลงโทษคือปรับไหมชายชู้สองเท่า แต่หลังจากที่ลงโทษไปแล้ว หญิงยังคงทำชู้อยู่ กฎหมายไม่ให้นำปรับไหมชายชู้ขึ้นอีก แต่ให้ชายผู้เป็นผัวขาดจากการเป็นผัวเมียกัน หากเป็นกรณีของผู้ชกสือ หรือผู้สมรู้ร่วมคิดการเป็นชู้ให้ผู้กระทำความผิดนั้นต้องปรับไหมตามที่กฎหมายได้กำหนด

การปรับจะปรับตามฐานันดรศักดิ์ หรือศักดิ์นาของชายชู้ ที่ถือว่าเป็นการกำหนดค่าปรับจากสถานะทางสังคมของคนในสังคมสยามตามพระโอยการพรหมศักดิ์ ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การปรับผู้กระทำความผิดตามฐานันดรศักดิ์ หรือศักดิ์นา เช่น ถ้าชายชู้เป็นขุนนาง หรือภิกษุ เบี้ยปรับย่อมสูงกว่าชายชู้ที่เป็นไพร่ ทั้งนี้ อัตราเบี้ยปรับตามฐานันดรศักดิ์จะหนัก หรือเบาขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของการเป็นชู้ว่าทำชู้ถึงขนาด หรือมีพฤติกรรมที่ต้องสงสัยว่าเป็นชู้เท่านั้น เช่น การลักลอบพบกันในที่อันมิควร

ส่วน “ผู้ชกสือ หรือผู้สมรู้เห็นเป็นใจ” ให้ชายชู้ และหญิงชู้ได้พบกัน ตามพระโอยการลักษณะผัวเมียถือว่าเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดให้เกิดขึ้น ทั้งที่ควรห้ามปราม และไม่เห็นด้วยกับการกระทำนั้น ผู้ชกสือ หมายถึง ผู้รู้เห็นเรื่องราวที่เป็นชู้กัน แต่มิได้นำความมาบอกผัว หรือทางการ แต่กลับเป็นคนที่จะช่วยเหลือให้ชายชู้และหญิงชู้ได้ลักลอบคบหากัน เช่น การลักลอบส่งหนังสือเพลงยาวจีบกัน การลักลอบส่งข้อความนัดแนะ การจัดหาสถานที่เพื่อให้สะดวกต่อการเล่นชู้กัน การกระทำเช่นนี้แม้ว่าจะมิใช่การกระทำความผิดโดยตรง แต่เป็นการส่งเสริมให้การกระทำความผิดเกิดขึ้น จึงต้องรับผิดด้วย ส่วนผู้สมรู้เห็นเป็นใจ มีลักษณะคล้ายกับผู้ชกสือ แต่ผู้สมรู้เห็นเป็นใจมีลักษณะของการกระทำที่มิได้มีหลักฐานแจ้งชัดเช่นเดียวกับผู้ชกสือ ผู้สมรู้เห็นเป็นใจจะมีลักษณะของการกระทำที่ทราบการทำชู้แต่มิได้นำความไปแจ้งกับผัวของหญิง หรือทางการ แต่ยังสามารถสนับสนุนทางใดทางหนึ่งให้ความผิดนั้นเกิดขึ้น เช่น เมื่อมีผู้ชกสือมาติดต่อขอใช้บ้านของผู้สมรู้เห็นเป็นใจเพื่อเป็นสถานที่ในการลักลอบคบหากัน ผู้สมรู้เห็นเป็นใจก็อนุญาตให้ใช้โดยมิได้ปฏิเสธ ตักเตือน หรือว่ากล่าวแต่ประการใด ทั้งนี้ อาจได้รับสินจ้างรางวัล หรือประโยชน์อย่างอื่น

หรือไม่ก็ได้ การลงโทษปรับแก่ “ผู้ชกสื่อ หรือผู้สมรู้เห็นเป็นใจ” จึงเป็นการลงโทษปรับผู้สนับสนุนการทำชู้ในเชิงของการป้องปรามมิให้การสนับสนุนการทำชู้เช่นนี้เกิดขึ้นในอนาคต การปรับผู้ชกสื่อ หรือผู้สมรู้ขึ้นอยู่กัพฤติกรรมของชายชู้เป็นหลักโดยขึ้นอยู่กับว่าชายชู้ นั้นกระทำความผิดถึงขนาดมีเพศสัมพันธ์ หรือมีพฤติกรรมที่ส่อไปในทางเป็นชู้ เช่น หากมีผู้ชกสื่อให้ชายชู้ และหญิงชู้ขึ้นให้พบปะกัน ให้ปรับผู้ชกสื่อ หรือผู้สมรู้เป็นใจจะกึ่งประณามผิดเมีย (ปรับครึ่งหนึ่งของค่าปรับของชายชู้) ส่วนผู้สมรู้เห็นเป็นใจให้ปรับครึ่งหนึ่งของผู้ชกสื่อ (ปรับเท่ากับเศษหนึ่งส่วนสี่ของของค่าปรับของชายชู้) การลงโทษปรับเช่นนี้ ยังเป็นการป้องกันทางสังคมเชิงประจักษ์ให้เป็นเยี่ยงอย่างมิให้ผู้อื่นกระทำความผิดตามในอนาคต

อย่างไรก็ดี การลงโทษปรับเช่นนี้ ถือว่าเป็นสถานโทษอันเบา เพื่อเป็นการให้โอกาสคนเหล่านั้น ปรับตัวแก้ไขความประพฤติของตนเอง แต่มิได้หมายความว่าชายชู้ หญิงชู้ ผู้ชกสื่อ หรือผู้สมรู้เห็นเป็นใจจะไม่ได้กระทำความผิดเช่นนั้นในอนาคต เพราะเป็นลงโทษที่มุ่งประโยชน์ต่อสังคมมากกว่าที่จะเป็นการตัดโอกาสของการกระทำความผิด

2) โทษประจักษ์ การประจักษ์เป็นประกาศเปิดเผยความชั่วให้รู้ทั่วกันด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การพาตระเวนประจักษ์ทั่วเมือง มาจากคำว่า ผจาล หรือ ผจาน หมายถึง เปิดเผยความชั่ว ทำให้เข็ดหลาบ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2562ข, <https://dictionary.apps.royin.go.th>) การประจักษ์เป็นการทำความของชายชู้และหญิงชู้ชั่วให้ปรากฏ เป็นการป้องกันสังคมมิให้การกระทำความผิดในสังคมนั้นเกิดขึ้นอีก และเป็นการตีดราผู้กระทำความผิดว่าเคยเป็นชู้ เพื่อให้คนสังคมช่วยกันเฝ้าระวังพฤติกรรมการเป็นชู้ที่อาจเกิดขึ้นอีกในอนาคต จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ในการลงโทษประจักษ์จะต้องเกิดขึ้นจากพฤติกรรมการทำชู้ที่ร้ายแรงถึงขนาดที่สมควรประจักษ์ความผิดต่อสังคม เช่น ทำชู้กันขณะที่ศพผัวยังไม่ทันเผา แล้วเมียเอาชายอื่นมาทำชู้ในเรือน ซึ่งการกระทำนี้เรียกว่า “ชู้เหนื้อมี” ดังความในพระไอยการลักษณะผัวเมียที่ว่า “ถ้าผัวตาย ศพยังอยู่กับเรือนเมีย เมียคล้อยใจกำหนดชกเอาชานอน ให้ปรับชายชู้เป็นเบี้ยสิบแสน ให้ญาติพี่น้องเผาผีผู้ตาย” แสดงให้เห็นว่าการกระทำแบบนี้เป็นการกระทำชู้ที่อุกอาจ ศพผัวยังมีทันเผา ผู้เป็นเมียควรที่จะเศร้าโศก และจัดการศพผัวให้เรียบร้อยเสียก่อนจึงจะมีผัวใหม่ได้ แต่เมียกลับมีความกำหนัดชกเอาชานอน ความผิดเช่นสมควรที่จะได้รับการประจักษ์ เพื่อไม่ให้ผู้อื่นกระทำความ

การประจักษ์จึงการประกาศให้ผู้คนรับรู้ถึงการทำชู้ที่ไม่สมควรแก่ “หญิงอันร้ายนี้และชายอันเลว” เช่น หญิงที่ “ทำชู้ด้วยชายในวันเดียวกันถึงสองคน” หรือ “หญิงแพศยา” จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมเช่นนี้เป็นพฤติกรรมที่ร้ายแรงต่อสังคม ทำให้สังคมเกิดความเสื่อมทรามทางศีลธรรมเป็นอย่างมาก จึงมีความจำเป็นที่ต้องประจักษ์เพื่อเกิดความเกรงกลัวแก่คนในสังคมนั้น และคนในสังคมจะร่วมกันประณามอันเป็นการผ่อนคลายความรู้สึกอันเคียดแค้น และทำให้คนในสังคมคอยเฝ้าระวังพฤติกรรมอันนี้

โทษประจักษ์ถือว่าเป็นโทษอันเกี่ยวเนื่องมาจากการปรับซึ่งเป็นโทษประจักษ์ และจัดเป็นโทษอุปกรณ์ อันหมายถึงต้องมีการวินิจฉัยการทำชู้ และลงโทษปรับเสียก่อน จึงจะลงโทษประจักษ์ได้ ตัวอย่างของการลงโทษประจักษ์ ได้แก่ “ให้เอาเฉลวปะหน้า ทัดดอกมะปรางสองทร้อยดอก มะปรางใส่ศิระใส่คอ ให้นายฉะม่องตีฆ้องประจักษ์ 3 วัน” หากสามีไม่ยอมให้เมียถูกประจักษ์ ก็ต้องนำเงินมาเสียค่าปรับแทนได้ (วัชรินทร์ สังสีแก้ว, 2562, <https://www.senate.go.th>) เฉลวเป็นเครื่องจักสานชนิดหนึ่ง ทำด้วยดอกหักขัดกันเป็นมุม ๆ ตั้งแต่ 5 มุมขึ้นไป สำหรับปักหม้อยา ปักเป็นเครื่องหมายที่สิ่งของซึ่งจะขาย ปักบอกเขต หรือปักบอกเขตแดนเสียค่าขนอน เมื่อเอามาปะหน้าของหญิงชู้ย่อมเป็นที่สังเกตุอันเด่นชัด (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2562ค, <https://dictionary.apps.royin.go.th>) การประจักษ์เช่นนี้

วรวรรณ บุญรัตน์ (2561, หน้า 242-243) กล่าวว่า เป็นโทษขั้นพื้นฐานของหญิงชู้ และปรับโทษชายชู้มากกว่าที่จะลงโทษทางร่างกายอย่างรุนแรง การถูกสักที่หน้าเป็นการประจาน “หญิงร้าย” เป็นเรื่องอัปยศสำหรับผิว ให้ใส่เครื่องจองจำ และแห่ประจานรอบตลาด ท้ายที่สุด หญิงชู้จะถูกการสักหน้าอันเป็นการประจานไปตลอดชีวิตของหญิงนั้น หากชายผู้เป็นผัวยังมีความอาลัยในตัวหญิงชู้ก็就会被สักแก้ประจานด้วยเพราะถือว่ายังคงเป็นใจกับหญิงร้าย ดังนั้น การเป็นหญิงชู้จึงเป็นที่รังเกียจของสังคมและถูกสร้างความอับอายจากรอยสักบนใบหน้า เพื่อเป็นตัวอย่งให้หญิงอื่นต้องรักษาขอบประเพณี มิฉะนั้น จะถูกลงโทษเช่นนี้

นอกจากนี้ โทษประจานนี้จะเป็นการเหยียดความรูสึกของชายผู้เป็นผัว ญาติพี่น้องของผัวฝ่ายที่เสียหาย และทางสังคมนั้น ๆ ด้วยการประจานเพื่อไม่ให้กระทำเป็นเยี่ยงอย่างต่อผู้อื่น โทษประจานนี้เกิดจากลักษณะของความผิดที่เกิดผลกระทบต่อคนในสังคมอย่างร้ายแรง จึงต้องลงโทษประจานเพื่อให้เห็นว่า เป็นเรื่องที่สังคมทั้งหมดยอมรับไม่ได้ การลงโทษประจานนี้จึงมีความร้ายแรงต่อความรู้สึกของผู้ถูกลงโทษ และเป็นการทรมานโหดร้าย ทำให้ผู้คนรู้สึกหวาดกลัว อันเป็นอาจลดับปัญหาการมีชู้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

3) โทษฆ่า เป็นโทษที่รุนแรงที่สุดในพระไอยการลักษณะผัวเมีย กฎหมายได้ให้อำนาจแก่ชายผู้เป็นผัวในการฆ่าชายชู้ในขณะที่ได้เสียกับหญิงซึ่งเป็นเมียตน ถ้าพิสูจน์ได้ว่าชายและหญิงทำชู้กันจริง กฎหมายไม่ให้เอาความผิดกับชายผู้เป็นผัวที่ฆ่าชายชู้นั้นเลย และถือว่าเป็นการปกป้องเกียรติของชายผู้เป็นผัวเป็นการลงโทษชายและหญิงทำชู้กันอยู่ภายในเรือน แล้วชายผู้เป็นผัวมาพบชายที่ลักลอบได้เสียกับเมียผู้อื่น หากผัวพบขณะอยู่ในที่นอน ผัวฆ่าชายชู้นั้นได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2550, หน้า 558) หรือพบในขณะที่ “ชายนอนคว่ำหญิงนอนหงาย” ชายซึ่งเป็นผัวสามารถที่จะตีฆ่าชายชู้และหญิงชู้ได้ทันที และไม่ต้องรับผิดตามกฎหมาย ถ้าพิจารณาแล้ว ทำชู้กันจริง

การนิยามของหญิงชู้ นั้น พระไอยการลักษณะผัวเมียยังได้แบ่งการทำชู้ออกเป็น “ถึงชำเราและชู้ไม่ถึงชำเรา” โดยลักษณะของชู้ไม่ถึงชำเรานั้น หมายถึงยังมีได้ทำชู้กันแต่ถ้าพบว่าอยู่กันในที่ลับ ขึ้นไปบนเรือนขณะผัวไม่อยู่ ก็จะถูกปรับโทษ แต่ถ้าชายผู้เป็นผัวจับได้ขณะทำชู้ ผัวมีสิทธิฆาตชายชู้ถึงตายโดยไม่มี ความผิด (วรวรรณ บุญรัตน์, 2561, หน้า 242) แสดงให้เห็นว่าเป็นการปกป้องเกียรติของชายผู้เป็นผัวใน ฐานะของผัวที่ชอบด้วยกฎหมายที่จะใช้ในการป้องกันการทำชู้ที่ถือว่าเป็นภัยต่อความสงบสุขของ ครอบครัวที่กำลังมีอยู่ และไม่มีทางเลือกอย่างอื่นใดที่ป้องกันนั้นได้ การกระทำชู้ที่ทำกันซึ่งหน้าต่อหน้าต่อ ตาชายผู้เป็นผัว หากปล่อยเอาไว้ภัยเช่นนี้อาจจะมีต่อไปในอนาคต ดังนั้น การฆ่าในขณะที่ทำชู้กัน จึงเป็น การป้องกันรักษาเกียรติในครอบครัวให้ดำรงอยู่ เป็นการแก้แค้นทดแทนตามหลักตาต่อตา ฟันต่อฟันตาม ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2562, <https://www.stou.ac.th>) ผู้ที่ทำร้าย เกียรติยศของชายผู้เป็นผัวที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นสิ่งที่กฎหมายได้รับรองให้ทำได้ ซึ่งมีใช้การฆ่าไปตาม อำเภอกใจ

การให้สิทธิชายผู้เป็นผัวในการลงโทษชายชู้เช่นนี้ เป็นการแสดงถึงความชอบธรรมในการปกป้อง เกียรติยศของครอบครัวของชายผู้เป็นผัว และเป็นกรณีเดียวที่อนุญาตให้ชายผู้เป็นผัวซึ่งไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของ รัฐสามารถลงโทษชายชู้ให้ถึงตายได้ โดยมีเงื่อนไขสำคัญว่าต้องพบการกระทำความผิดอันซึ่งหน้า และพบ ในขณะที่กระทำความผิด เช่น ในขณะที่มีเพศสัมพันธ์ หรือในขณะที่กอดก่ายซึ่งพบอยู่ในสภาพไม่ต้องสงสัย เลยว่าทำชู้มาแล้วสุด ๆ โดยชายผู้เป็นผัวเป็นผู้พบเหตุ นั้นเสียเอง การลงโทษนี้ชายผู้เป็นผัวที่จะลงมือฆ่าได้

ทั้งชายชู้และหญิงชู้ การฆ่าเช่นนี้เกิดผลดีต่อสังคม คือ เป็นการกำจัดบุคคลซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดฐานทำชู้ ทำให้สังคมเกิดความสงบสุข และเป็นการป้องปรามมิให้การกระทำความผิดเกิดขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี อาจเกิดผลร้ายต่อชายผู้เป็นคู่ก็ได้ หากพิสูจน์ไม่ได้ว่าเป็นการฆ่าเนื่องจากการทำชู้ หากชายชู้และหญิงชู้ที่หนีรอดไปได้ กฎหมายมิให้ฆ่า แต่ให้นำตัวหญิงชู้ขึ้นรับโทษตามกฎหมาย ส่วนชายชู้ขึ้นต้องรับโทษปรับ หรือโทษประจําตามสมควรแก่ความผิดและโทษานุโทษ แสดงให้เห็นว่าแม้กฎหมายให้สิทธิแก่ชายผู้เป็นคู่ในการฆ่าชู้ แต่ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมาย จึงเห็นได้ว่ากฎหมายได้ให้สิทธิด้วยเงื่อนไขที่ความเคร่งครัด และจำกัดการลงโทษต่อการกระทำความผิดซึ่งหน้าเท่านั้น

2. ความสำคัญของสภาพบังคับทางอาญาในพระโอัยการลักษณะผัวเมีย อยู่ที่มีการกำหนดโทษตามทฤษฎีสัมพัทธ์ (Relative theory) ที่กำหนดสภาพบังคับทางอาญาในพระโอัยการลักษณะผัวเมียที่ตามลักษณะของความร้ายแรงของการกระทำความผิดที่มุ่งป้องปรามการกระทำความผิดมากกว่าที่จะมุ่งลงโทษให้สาสมกับความผิด โดยการลงโทษชายชู้กับหญิงชู้ตามความผิดในพระโอัยการลักษณะผัวเมียมิได้เป็นการลงโทษให้สาสมกับความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของชายชู้และหญิงชู้ แต่เป็นการลงโทษตามลักษณะของความผิดที่เห็นว่าเป็นเรื่องส่วนตัวของคนทั้งคู่ กฎหมายจึงลงโทษแต่เพียงการปรับ และการประจําเท่านั้น การปรับเป็นเรื่องของการให้ผลร้ายทางทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด ส่วนการประจํานั้นก็ถือว่าการป้องกันสังคมโดยลงโทษร้ายแรงที่ติดตัวต่อหญิงชู้ถึงขนาดที่ต้องติดตราด้วยการสักที่หน้า ซึ่งเป็นร่องรอยของความผิดในอดีตที่ติดตามตัวของหญิงชู้ตลอดไป

เจตนารมณ์ของพระโอัยการลักษณะผัวเมียจึงมุ่งลงโทษที่จะเกิดประโยชน์ต่อสังคมของผู้กระทำความผิด และชายผู้เป็นคู่เท่านั้น เจตนารมณ์ของผู้ออกกฎหมายมองว่าชายชู้และหญิงชู้เป็นผู้ผิดหลงซึ่งสามารถที่จะกลับตัวเป็นคนดีได้ในภายหลังที่ถูกลงโทษและสำนึกในความผิดแล้ว การลงโทษปรับนี้ยังเป็นโอกาสเปิดโอกาสให้สังคมช่วยเหลือให้ชายชู้และหญิงชู้กลับตัวเป็นคนดี เพราะถ้ามองในแง่ของการเป็นชู้แล้ว แม้จะเป็นความผิดที่เกิดขึ้นจากความใคร่ในสังคมพุทธที่นับถือเอาจารีตประเพณี และศีลธรรมเป็นใหญ่ก็ตาม การเป็นชู้เช่นนี้เป็นเรื่องที่ผิดศีลธรรมที่อาจให้อภัยได้ และอาจเกิดขึ้นจากความรักต้องห้ามที่เกิดขึ้นภายหลังที่หญิงที่ได้ชู้ว่ามีผัวแล้ว อันอาจแสดงให้เห็นถึงว่าการสมรสของหญิงอาจมิได้เต็มใจที่จะรักกับชายผู้เป็นคู่มากนัก เช่น การถูกบังคับให้แต่งงาน ทั้ง ๆ ที่ตนมีคู่ครองอยู่ก่อน แต่ไม่อาจอยู่ร่วมกับคู่ครองของตนได้ จนเมื่อตนแต่งงาน ความรักที่มีอยู่ก่อนยังคงเดิม และอาจพัฒนาความสัมพันธ์กับคนรักเดิม หรือคนรักใหม่จนถึงขั้นเป็นชู้กัน หากจะมองในมุมของชายผู้เป็นผัว ชายนั้นอาจมิได้ดูแลหญิงซึ่งเป็นชู้ได้ดีมากนัก เพราะฐานะของการเป็นเมียในสังคมสยามนั้นอยู่ในสถานะทางสังคมที่ต่ำกว่าชายผู้เป็นผัว ชายผู้เป็นสามีที่มีเมียได้หลายคน และในบรรดาเมียเหล่านั้นก็มีฐานะที่แตกต่างกัน จึงทำให้สถานะของเมียแต่ละคนได้รับการดูแลที่แตกต่างกัน ทำให้การดูแลเมียในฐานะผัวมีความบกพร่อง อีกทั้งชายผู้เป็นผัวอาจอยู่ในฐานะของขุนนาง หรือไพร่ก็ได้ซึ่งต้องปฏิบัติกรับใช้งานราชการของหลวงเป็นเวลาแรมเดือน จึงทำให้อาจเกิดการขาดตกบกพร่องในการดูแลเมียทั้งหลาย ทำให้เมียนั้นอาจปันใจไปอยู่กับชายชู้อื่น ซึ่งดูแลความรู้สึกของหญิงผู้เป็นเมียได้ดีกว่าชายผู้เป็นผัว เมื่อเป็นเช่นนี้ การเป็นชู้จึงถูกมองว่าเป็นเรื่องส่วนตัวมากกว่าการเป็นภัยส่วนรวม พระโอัยการลักษณะผัวเมียจึงให้ความสำคัญต่อการบังคับโทษปรับที่มุ่งให้หญิงชู้และชายชู้กลับตัวเป็นคนดีคืนสู่สังคมมากกว่าที่จะมุ่งทำลายความเป็นตัวตนของชายชู้และหญิงชู้

ส่วนความสำคัญของการลงโทษประจานนั้นเป็นโทษอุปกรณ์อันต่อเนื่องมาจากการลงโทษปรับ วัตถุประสงค์ของการประจานเป็นการป้องกันสังคม และการตัดโอกาสผู้กระทำความผิดที่จะทำผิดซ้ำ การป้องกันสังคมนั้นแสดงออกด้วยการแห่ประจานไปรอบเมือง เพื่อให้ผู้คนที่อยู่ในเมืองนั้นทราบการ กระทำความผิด และร่วมกันสาปแช่งการกระทำที่ไม่สมควรเป็นแบบอย่างอันเป็นการระบายความรู้สึกของ สังคมที่เคียดแค้นซึ่งชังต่อการกระทำความผิดที่สังคมยอมรับไม่ได้ การประจานชู้เช่นนี้เกิดขึ้นในสังคมที่ ยึดถือจารีตประเพณี และศีลธรรมแบบดั้งเดิมที่จะมุ่งรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมที่ยึดถือเอาจารีต ประเพณี และศีลธรรมอันดีที่สังคมพึงปฏิบัติเป็นหลัก การประจานจึงถือว่าการตอบโต้การละเมิดศีลธรรม เพื่อให้สังคมกลับมาเป็นปกติเช่นเดิม และทำให้ผู้คนในสังคมเกรงกลัว และช่วยกันระแวดระวังภัยที่อาจ เกิดขึ้นในอนาคตได้อีก ส่วนการสักหน้าเป็นการตัดโอกาสชายชู้และหญิงชู้ด้วยการตีตราบาปให้สำนึก และอับอายไปตลอดชีวิต เมื่อมีตราบาปเช่นนี้ ชายชู้และหญิงชู้อาจแยกตัวออกจากสังคมเดิมเพราะไม่อาจ ทนความอับอายเช่นนั้นได้อีกอันเป็นการตัดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดออกจากสังคมอย่างถาวรด้วย เช่นกัน

ส่วนความสำคัญของการลงโทษฆ่าสำหรับชายชู้และหญิงชู้ที่ชายผู้เป็นเจ้ามาพบเข้าในขณะที่ทำชู้ นั้น ความสำคัญของการลงโทษเช่นนี้เป็นการลงโทษแก้แค้นทดแทนโดยชายผู้เป็นเจ้า เพื่อปกป้องเกียรติใน ครอบครัวในสังคมที่ชายเป็นใหญ่กว่าฝ่ายหญิง แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในเกียรติยศของชายผู้เป็นเจ้า มากกว่าหญิงซึ่งเป็นเมีย ดังนั้น การให้สิทธิในการฆ่าชายชู้และหญิงชู้จึงเป็นเรื่องของชายผู้เป็นเจ้าที่จะ ปกป้องเกียรติยศของตนเองในฐานะเจ้าที่ชอบด้วยกฎหมายที่จะใช้สิทธิของตนในการฆ่าชู้ที่ตนได้พบเห็น ในขณะที่ทำชู้ซึ่งเป็นความผิดซึ่งหน้า โดยเป็นการได้รับอำนาจจากรัฐโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ทั้งนี้ เงื่อนไขของการปกป้องเกียรติยศจะต้องเกิดขึ้นในขณะที่พบเห็นการทำชู้ขึ้นด้วยตนเอง การทำชู้จึง ถือว่าเป็นภัยที่กำลังเกิดขึ้น และอาจเกิดขึ้นอีกในอนาคต ชายผู้เป็นเจ้าไม่สามารถเลือกวิธีการอื่นใดได้จึง ต้องลงมือฆ่าชายชู้และหญิงชู้ การฆ่าที่เกิดขึ้นจึงจะถือว่าเป็นการปกป้องเกียรติยศของตน และเป็นการ ชอบด้วยกฎหมาย

6. อภิปรายผลการวิจัย

สภาพบังคับทางอาญาในพระไอยการลักษณะผิดเมียเป็นการกำหนดโทษจากฐานความผิดที่สยามใช้เป็น เครื่องมือควบคุมความสงบสุขในชุมชนโดยใช้การกำหนดโทษที่คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม และชุมชน สำคัญ การลงโทษชายชู้และหญิงชู้จึงเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อสังคม และชุมชนที่ผู้ทำชู้ได้อยู่อาศัย และเป็น การลงโทษผู้ละเมิดจารีตประเพณี และศีลธรรมเพื่อให้เป็นเยี่ยงอย่างของผู้ได้รับผลร้าย หากมีการกระทำ ความผิดเช่นเดียวกันนั้นอีก การลงโทษ เช่น การประจานชายชู้และหญิงชู้ให้เป็นเยี่ยงอย่างอาจเกิดผลดีต่อ สังคมในการป้องปรามสังคม และก่อให้เกิดความเกรงกลัวที่จะถูกประจานเช่นนั้น แต่ในขณะเดียวกันก็อาจ ส่งผลให้การทำชู้ที่กำลังมีอยู่ หรือกำลังจะมีขึ้นในอนาคตมีความแนบเนียนมากยิ่งขึ้น เพราะด้วยเหตุที่ผู้ทำ ชู้มีความเกรงกลัว และยากต่อการปราบปรามการทำชู้ในอนาคตที่เกิดขึ้นได้

ประโยชน์ของการลงโทษตามพระไอยการลักษณะผิดเมียที่แท้จริงของสำหรับผู้ทำชู้ นั้น กฎหมาย ต้องการให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมมากกว่าที่จะเป็นการลงโทษแก้แค้นทดแทนที่สาสม ดังจะเห็นได้จากการ ลงโทษปรับอันเป็นการมุ่งบังคับเอากับทรัพย์สินของผู้ทำชู้ซึ่งเป็นการลงโทษที่เป็นผลร้ายต่อทรัพย์สิน เมื่อทำการปรับแล้ว ถือว่าความผิดนั้นเป็นอันเลิกกัน และความผิดระงับสิ้นลง ผู้ใดก็มีอาจกล่าวหาผู้นั้น

เป็นชู้ก็ได้ และไม่อาจดำเนินคดีต่อผู้ทำชู้ได้อีกต่อไป การลงโทษปรับเพียงเท่านี้ จึงทำให้เห็นมุมมองในพระไอยการลักษณะผัวเมียซึ่งเป็นกฎหมายตราสามดวงที่มีโทษทางอาญาว่าเป็นความผิดเพียงเล็กน้อย เช่นเดียวกับความผิดลหุโทษที่มีโทษปรับสถานเดียวในปัจจุบัน เฉากเช่นเดียวกับคดีจราจร หรือคดีสิ่งแวดล้อม การลงโทษปรับเพื่อให้คดียุติลง เช่นนี้ จึงเห็นได้ว่า การกำหนดโทษปรับตามพระไอยการลักษณะผัวเมีย จึงเป็นการกำหนดโทษสำหรับความผิดเล็กน้อย และถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัวระหว่างชายชู้หญิงชู้ และชายผู้เป็นผัว การปรับจึงเป็นเรื่องที่เหมาะสมกับความผิด และมีได้มองชายชู้และหญิงชู้เป็นคนชั่วช้า เพื่อให้โอกาสกลับตัวเป็นคนดี และปรับปรุงพฤติกรรมของตนให้ดี อันเป็นการคืนคนดีสู่สังคมมากกว่าที่จะเป็นการทำลายตัวตนของผู้ทำชู้ การปรับจึงเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้ทำชู้ และสังคมของผู้ทำชู้มากที่สุด

ส่วนการฆ่าที่ถือว่าเป็นโทษที่พระไอยการลักษณะผัวเมียให้อำนาจแก่ชายผู้เป็นผัวในการลงโทษชายชู้และหญิงชู้ที่กระทำความผิดซึ่งหน้า การลงโทษเช่นนี้เป็นการลงโทษเชิงแก้แค้นทดแทนสำหรับผู้ละเมิดจารีตประเพณี และศีลธรรมขั้นร้ายแรงในสังคมพุทธที่ถือเอาชายเป็นใหญ่กว่าหญิง การลงโทษฆ่าจึงเป็นการแก้แค้นได้ตอบโดยชายผู้เป็นผัวที่เป็นฝ่ายมีได้ละเมิดศีลธรรมต่อผู้ทำชู้ซึ่งละเมิดศีลธรรม การฆ่าโดยชายผู้เป็นผัวเป็นการสะท้อนพฤติกรรมที่สัญชาตญาณของมนุษย์เมื่อเผชิญกับภัยต่อเกียรติยศเพียงเพราะถูกหยามเกียรติ และถูกดูหมิ่นศักดิ์ศรีในความเป็นผัวที่ขบถด้วยกฎหมาย การฆ่าจึงเป็นความชอบธรรมที่จะลงมือต่อผู้ทำชู้ถึงตาย และเป็นการแสดงออกถึงสัญลักษณ์ของการไม่ยอมเป็นฝ่ายที่ถูกล่วงละเมิดเกียรติยศของผัวที่ขบถด้วยกฎหมาย และเป็นการแสดงถึงการป้องกันเกียรติยศของตนเองจากความชั่วอันร้ายแรงที่กระทำต่อหน้าตน การฆ่าผู้ทำชู้จึงเป็นไปเพื่อการแก้แค้นทดแทน และเป็นวัฒนธรรมในสังคมสยามที่ยอมรับให้ทำได้จนถึงขนาดที่รัฐต้องบัญญัติรับรองสิทธิเอาไว้ในกฎหมาย แสดงให้เห็นถึงการที่รัฐสยามยอมรับยอมรับเอาพฤติกรรมการแก้แค้นสะท้อนผ่านบทบัญญัติในพระไอยการลักษณะผัวเมีย อันเป็นการรับรองการฆ่าตามสัญชาตญาณของชายผู้เป็นผัวที่ถูกหยามเกียรติยศและศักดิ์ศรีอันพึงมีในตน แต่ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด มิใช่การกระทำไปโดยพลการและอำเอใจ

อย่างไรก็ดี หากชายผู้เป็นผัวมิได้ลงมือกระทำการฆ่าในผู้ทำชู้ซึ่งทำผิดซึ่งหน้า ชายผู้เป็นผัวนั้นก็อาจจะลงมือแก้แค้นทดแทนในภายหลังได้ จึงเท่ากับว่าชายผู้เป็นผัวให้อภัยผู้ทำชู้ไปแล้ว และยอมรับผู้ทำชู้คืน อันเป็นการปลดเปลื้องความแค้นในเวลาที่เหมาะสมที่ควรจะได้ตอบด้วยการแก้แค้นในทันที แสดงถึงชายผู้เป็นผัวได้ให้อภัย และมีคุณธรรมที่สูงกว่าผู้ทำชู้ ทั้งนี้ ชายผู้เป็นผัวอาจมีความประสงค์ให้รัฐเป็นผู้ตัวกลางในการโต้ตอบการทำชู้ขึ้นด้วยการดำเนินคดีตามพระไอยการลักษณะผัวเมีย หรือชายผู้เป็นผัวอาจมองว่าการแก้แค้นทดแทนไม่เคยทำให้ปัญหาของการเป็นชู้ระหว่างกันนั้นจบสิ้น และการดำเนินคดีก็ไม่อาจเป็นประโยชน์กับใคร และอาจก่อให้เกิดความอับอายต่อชายผู้เป็นผัวนั้นเสียเอง จึงไม่ดำเนินคดีอย่างใดเลยก็ได้ คงปล่อยให้ผู้ทำชู้ดำเนินตามไปตามยถากรรม และอาจนำมาสู่การหย่าขาดจากเมียในที่สุด

7. ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ต้องการความรู้เรื่องสภาพบังคับทางอาญาในพระไอยการลักษณะผ้าเมี่ยงที่สำคัญ คือ การกำหนดโทษสำหรับชายชู้และหญิงชู้เป็นไปตามทฤษฎีสัมพัทธ์ในการกำหนดความผิดทางอาญาที่มุ่งลงโทษปรับเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้กระทำความผิดในการให้โอกาสในการปรับตัวแก้ไขตนเอง และสังคมของผู้กระทำความผิดได้รับประโยชน์จากการป้องกันสังคมด้วยการประจํา ส่วนในการลงโทษชำนั้นเป็นไปเพื่อการป้องกันเกียรติยศของชายผู้เป็นผัว ซึ่งต้องเป็นไปตามเงื่อนไขทางกฎหมายที่จำกัดครัดเคร่ง สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาความผิดฐานชู้ในกฎหมายอาญา โดยควรให้ความสำคัญกับการบังคับโทษตามกฎหมายว่ามีเหตุผลในการบังคับโทษเช่นนั้นอย่างไร สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับสภาพบังคับทางอาญาในกฎหมายอาญาสำหรับชายชู้อันเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์กฎหมายไทยในเชิงลึกต่อไป

8. บรรณานุกรม

- เกียรติก้อง กิจการเจริญดี (บก.). (2547). **200 ปี กฎหมายตราสามดวง**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ข้อมูลกฎหมายกลาง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2549). **คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: จีระรัชกาลพิมพ์.
- ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2562). **ทฤษฎีการลงโทษ**. ค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2562 จาก, www.stou.ac.th/Schools/Slw/upload/41716_6.pdf
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะผ้าเมี่ยง พุทธศักราช 2473. (2473, 22 กุมภาพันธ์). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 57. หน้า 399-414.
- พิชศาล พันธุ์วัฒนา. (2559). บทลงโทษของพระภิกษุที่ปาราชิกสิกขาบท 1. **วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์**, 3(2), 113 - 132.
- มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง. (2539). **ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จ.ศ. 1116 เล่ม 2**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2550). **กฎหมายตราสามดวง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1**. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด.
- วรวรรณ บุญรัตน์. (2561). หญิงร้ายในประวัติศาสตร์ไทย. **วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**, 24(3), 239-248.
- วัชรินทร์ สังสีแก้ว. (2562). **ข่มขืนกระทำชำเรา: อดีต ปัจจุบัน อนาคต**. ค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2562, จาก https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub_Jun/3journal/b77%20jun_4_1.pdf
- สถาบันพระปกเกล้า. (2559). **เริ่มต้นคำนิยาม “ผัวเดียว-เมียเดียว”**. ค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2562, จาก http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=เริ่มต้นคำนิยาม_“ผัวเดียว-เมียเดียว”
- สุวิทย์ อิศาศวัต. (2562). พระไอยการลักษณะผ้าเมี่ยง: ความไม่เท่าเทียมของหญิงชายไทยก่อน. **ปฏิวัติ 2475**. ค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://suwit-history.blogspot.com/search/label/กฎหมาย>

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2562ก). **ซู้**. ค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2562, จาก

<https://dictionary.apps.royin.go.th/>

_____. (2562ข). **ผจวน**. ค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2562, จาก

<https://dictionary.apps.royin.go.th/>

_____. (2562ค). **เฉลว**. ค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2562, จาก

<https://dictionary.apps.royin.go.th/>

หยุด แสงอุทัย. (2551). **กฎหมายอาญาภาค 1**. (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Merriam-Webster. (2020). **Monogamy**. Retrieved 9 September 2019 from,
<https://www.merriam-webster.com/dictionary/monogamy>